

Els adieus del Jaguar

Joanjo Garcia

Premi
Fundació Bancaixa
de Narrativa Juvenil

TRANSIT

He de contar la història del Jaguar. Li ho dec. Escric el seu nom mentre el cotxe fa una revolta i el moviment em perjudica la cal·ligrafia. Repasse les sis lletres del seu malnom sobre l'última pàgina d'un quadern que he comprat abans d'emprendre aquest viatge i apareixen destacades en la frase com si foren les úniques importants. Un sotrac en la carretera m'ha fet allargar la ge, i la u ha quedat diminuta pel mateix motiu. Però també sé que darrere dels traços maldestres hi ha una tremolor, la ràbia continguda de saber-me incapaç d'explicar els seus motius.

Llig la frase com en un murmuri per baix dels acords de la música que sona al cotxe. He de descobrir per què ho va fer, explicar la seua història per entendre'l. I immediatament, contravenint la perífrasi d'obligació, em pose a mirar per la finestra. La carretera està flanquejada per un bosc de pins joves que passen a una velocitat vertiginosa. La monotonia d'aquest verd veloç, sempre el mateix i sempre diferent, em fa

pensar en els vells instruments que precediren la càmera cinematogràfica: aparells com el cinetoscopi que utilitzaven unes poques fotografies per crear sensació de moviment, encara que sempre foren les mateixes i l'acció que projectaven s'haguera de repetir en bucle, una vegada i una altra. Així em sent ara, mirant per la finestra i tornant els ulls sobre el quadern. Pins difuminats i un reclam negre sobre blanc: He de contar la història del Jaguar.

Consumisc minuts al rellotge mentre engolim quilòmetres. M'assalta la sensació que em falten fotogrames per a trencar el cicle, que em falta una fotografia nova que em traga d'aquesta paràlisi. I la resposta ve de l'emissora que sentim. Com en un miracle, entre tota la música carrinclona que emeten, sona *Tomorrow Comes Today* i els Gorillaz apareixen al rescat. La tornada conté un missatge quasi profètic que m'entristeix: *Don't think I'm not all in this world. I don't think I'll be here too long.* Llavors torne al quadern i escric una aproximació biogràfica provisional: *Juan David Martínez, Madrid, abril de 2000 - agost de 2018.* Això és tot? Tot no, però sí allò més essencial. Falten, és clar, els pocs somriures que es permetia, la forma tímida de contar acudits, la confiança insultant en si mateix quan el vaig conèixer.

Falten també els seus besos, els que em regalà l'estiu que tornà a aparèixer pel poble després de dos anys d'absència, quan ja l'havíem oblidat i la gent —la gent que tenia entre deu i setze anys— associava la seua figura a una nit llegendària. Havia passat per les festes de Sant Roc just dos dies després de patir un accident amb la bici i que li hagueren enguixat el braç esquerre. Deien que tenia la cara marcada per les rascades de la caiguda i que encara ranquejava d'una cama perquè s'havia fet mal en un genoll. Tot va succeir darrere de la tanca de l'escola. Després m'ho contaren moltes vegades. A l'altra banda tocava l'orquestra i els adults ballaven vells pasdobles i boleros que parlaven d'amors impossibles sota fanalets de colors i banderetes en groc i roig. Fora del camp de visió dels seus majors, la gent de la colla es divertia contant acudits bròfecs i els més grans xarrupaven unes llaunes de cervesa en aquella clandestinitat tan fràgil. Les xiques ballaven entre elles o tractaven d'ensenyar passos als pocs xics que es deixaven. Ells preferien presumir de fer nuvolets de fum amb les primeres cigarretes que consumien, encara que fora al preu amarg d'un mal gust que els feia vindre ois. Una nit condemnada a l'oblit enmig d'un altre agost avorrit.

Llavors, van sentir un parell de crits i tothom es va alertar. Eren crits de dona. Instintivament van córrer

fins a trobar d'on venien. Van veure una parella que discutia al costat de la pista de bàsquet. No eren del poble, devien haver vingut a festes. Joves d'entre vint-i-pocs i vint-i-molts, cosa que els situava, als ulls de tothom, en el món dels adults, a anys llum de nosaltres. El xicot es va girar contra tots els de la colla i va dir:

–Què passa? –desafiant-los. I després va afegir que estava tot bé.– Veritat? –preguntà girant-se cap a la xicona.

Conten que en la penombra la van veure tremolar, però també expliquen que va dir que sí, que estava tot bé, que els deixaren en pau. El fet alleujà tothom perquè conciliava el deure de preocupar-se pel proïsme amb la realitat de sentir-se covards. Va ser aleshores que el xicot, un milhomes impertinent de qui després vam saber el nom, va tornar a girar-se per dir-los:

–Vinga, mocosos, pireu d'ací.

Potser aquell paio li treia més de deu anys, un pam d'alçada i músculs per tots els costats, però Juan David no es deixà intimidar.

–Serà millor que la deixes en pau –digué assenyallant-lo amb l'índex mentre sorgia d'entre la colla.

A partir d'aquest moment els consensos en la història naufraguen. Una versió explica que l'altre va fer dos passos avant i li llançà un bufetada. Uns altres diuen que

no, que ho intentà però que com que anava borratxo entropessà i caigué de cap contra el braç enguixat del Jaguar. I encara n'hi ha una tercera que explica que fou Juan David qui corregué contra ell per colpejar-lo. Fora com fora la cosa és que, abans que un parell d'homes interromperen la batussa, Juan David li havia encertat dos cops en la cara que l'havien deixat més confós que adolorit. El més efectiu havia sigut, sense dubte, el que li havia fet amb el braç esquerre; com bé testimoniaven les restes del guix a terra. Després que intervingueren els adults la cosa quedà en res. Van veure com la xicota corria per refugiar-se entre el seu grup d'amigues i com els de la colla del xicot se li abraonaven per aturar-lo, mentre els nostres feien un rogle al voltant de Juan David. Tenia només dotze anys! Dotze anys i potser l'altre no havia volgut barallar-se de debò, havia procurat no ferir-lo, però el cas és que Juan David li havia guanyat el combat a un adult! Poc importaven els detalls que restaven mèrit a la proesa.

L'endemà, quan aparegué per la plaça de dalt amb el braç de nou enguixat, Yoli va ser la primera en voler fer-li-hi un dibuix. Amb els anys va confessar que havia intentat traçar un tigre però que, en mirar-lo, Juan David havia exclamat: «Un jaguar! Un jaguar». I tots havíem rigut de com de content se'l veia. I així és com

es vinculà a aquelles sis lletres que el definien tan bé. Ros, àgil, discret, sigil·lós, explosiu i amb aquella mirada fonda i absorbent que tenen tots els felins. El Jaguar.

Aquell estiu tots havíem tingut malnom. La majoria d'ocasions ens els posaven per fer-nos la guitza. Molt sovint eren pejoratius; la Nassos a Marta, el Cigronet a Nico, el Girafa a Gus. D'altres feien referència al nostre caràcter o, fins i tot, a l'ofici dels pares: el Nervis, la Pans... Però tots en teníem. Supose que formava part d'un ritual iniciàtic per separar-nos dels nostres noms anodins que ens lligaven a una infantesa que volíem tancar. Però també inventar-nos malnoms que només coneixíem la resta del grup reforçava la nostra cohesió, ens permetia parlar davant dels adults sense que saberen de qui, ens envoltava de la importància que tenen tots els secrets. Jo vaig ser durant una temporada la Valen –de valenciana i perquè al meu carrer hi havia una vella mig boja que es deia Valentina que sempre anava rodejada de gossos i que cada vegada que em veia em deia filleta, mentre semblava ignorar la resta de la humanitat– i després la Lletres perquè quan passaven per casa a buscar-me sovint tenia una novel·leta a les mans.

De tots aquells intents de modificar-nos la identitat, l'únic que perdurà en el temps fou el del Jaguar.

Segurament ajudà que els següents agosts no va aparéixer pel poble i la imatge d'aquell xicot rialler mirant-se el guix i cridant eufòric: «un jaguar!, un jaguar!» se'ns va quedar lligada a la seua heroïcitat mentre el petit món de Valhondo s'accelerava al nostre voltant. La Nassos passà a ser la Star perquè li van créixer les mamelles i això la popularitzà entre els xics, i després tornà a ser Marta, quan les hormones masculines s'aquietaren una mica entre els de la colla. Tots vam passar per processos pareguts. A poc a poc recuperàvem els nostres noms de pila; vulgars, gens extraordinaris, gens singularitzadors. Ocorregué en paral·lel a altres descobriments respecte de les nostres experiències que en algun moment ens havien semblat úniques, fets fundadors, i que amb el temps descobríem que eren tan semblants a l'adolescència de la generació anterior –amb la qual ara teníem contactes amistosos– que resultava irrisori que les haguérem trobat memorables. L'única que de veritat tenia valor verdader era la relacionada amb aquell inici de baralla en les pistes de l'escola, amb la temeritat de Juan David, amb la forma que defensà aquella xicota. Sobretot perquè després tornaren a entropessar amb aquell jove i no per a bé.

Juan David Martínez, Madrid 2000, Valhondo 2018. D'alguna manera hi és tot, però falten coses.

Falta, per exemple, la transició a aquell cos aspirant a adult. L'esquena ampla, els bíceps marcats, la cames massisses. Cos de nadador, que deia la Yoli; que fou la primera que sospirà per ell. Falten els seus besos. Els besos de les últimes setmanes de l'estiu que va tornar, l'any 2013, i els de després; els que intentava guardar-se en els llavis quan jo els visitava per Tots Sants o per Nadal. Corria a casa a buscar-lo i no paràvem de xarrar i xarrar de mil novetats. Ens atropellàvem en el diàleg sobre les pel·lis que acabàvem de veure, sobre els últims discos que havíem descobert. Ens recitàvem poetes morts i ens extasiava trobar que parlaven de nosaltres, de coses com la fugacitat del temps, de la incapacitat de tornar al passat, de la podridura d'un futur que les circumstàncies negaven al Jaguar. Això no era tot, clar, també comentàvem els xafardejos del poble i li contava acudits. I jo intentava que es posara content i ell fingia que ho aconseguia. Llavors els notava. Notava que els seus besos li pujaven a la boca i ell havia de fer força per mastegar-se'ls i engolir-se'ls. Havia de concentrar-se en la narració que li feia per no deixar-se véncer per la temptació de clavar la pota i intentar besar-me. Fins i tot quan la intensitat del moment es relaxava i estàvem amb la resta de la colla. Era evident per a tothom. Per a Cristina, per a Nico, fins i tot per a Yoli que no era gens

espavilada en l'art d'entendre els senyals i que durant molt de temps em tingué enveja per això. Marta, que llavors era la meua millor amiga, solia dir-me que el tenia enamorat i que no comprenia com jo passava d'ell.

–Tia, no ho entenc. Segur que no us esteu enrotllant d'amagat?

I quan li deia que no encara em mirava amb suspicàcia, desconfiant.

–A mi m'ho pots dir, que us guarde el secret –insistia a les nits quan tornàvem cap a casa–. Li agrada a muntó. I això que moltes li van al darrere. Jo de tu...

Ho sabia: jo de tu... Era la meua millor amiga, però s'hauria oblidat de la nostra amistat si el Jaguar li haguera picat l'ullet.

Des de la distància em semblen absurds aquests diàlegs, com també em sembla estúpid que Marta fora la meua millor amiga, la persona a qui feia confidències. I tanmateix enyore aquella innocència famolenca, aquella mena d'inòpia quan el món no s'havia esquarterat sobre les nostres passes, sobre les nostres ambicions divergents i encara no tenia cap motiu per escriure la història del Jaguar.

En els primers anys després d'haver tornat al poble tot li anava bé. Era l'alumne més destacat del seu curs

en l'institut d'Olmedal. No el millor en notes, ni en comportament. Però tothom coincidia en què posseïa un carisma que els altres estaven lluny de poder incorporar. Entrà en quart de l'ESO i fou la sensació. Aprofitava els viatges cap a classe, que quedava a mitja hora del poble, per aïllar-se amb els auriculars i devorar les novel·les que treia de la biblioteca de l'institut. Tenia les professores de llengua encisades perquè els seus interessos anaven més enllà del contingut de les matèries. I de vegades feia la impressió que les assignatures eren més un peatge que una oportunitat en el camí d'aprendre. El cansaven les explicacions simplistes dels temes, els resums esquemàtics que diferenciaven allò fonamental dels detalls, perquè en els detalls –deia amb gravetat impostada– rau l'esperit de les coses. Fins i tot solia incomodar els professors que no es preparaven bé el temari, la qual cosa li comportà alguns conflictes.

–Ens tracten com a imbècils –repetia–. Ens volen ignorants i dòcils.

Quan va descobrir els llibres amb què havia estudiat el seu pare, va reforçar encara més aquella impressió.

–Hi ha coses que s'estudiaven en primària i ara no es donen fins a batxillerat! –s'indignava–. En matemàtiques i en literatura la rebaixa de continguts és

d'escàndol. Saps amb quants anys aprenien abans a fer arrels quadrades?

Aquell primer any ens vam escriure moltíssim. Pense que encara conservava esperances de tornar a Madrid, al seu Madrid.

Recupere el paisatge. Torne a mirar per la finestra: pins i més pins. A partir de la pedrera de Villacarsa els arbres comencen a ser més alts perquè l'incendi que fa una dècada va afectar la comarca s'aturà allà. No sé si és perquè la mare em veu amb la mirada absorta en els boscos que trenca el silenci.

—De no ser per la pedrera el foc hauria arribat a Valhondo. En un parell d'anys ni es notarà l'incendi. Tot el que hem deixat enrere era cendra. Feia una pena! És increïble com la natura es recupera. —I afegeix amb ironia:— Incendi, quin incendi?

Acompanya el comentari amb unes rialletes fingides. Max diu alguna cosa a la qual no pare atenció. Seguisc capficada entre el verd d'enllà dels vidres i la pàgina en blanc del quadern.

Continuem endavant. Superat Villacarsa voregem Salinas de la Marquesa, un poblet a dotze quilòmetres de Valhondo. La mare, com sempre que hi passàvem, explica que en Salinas les festes eren el primer cap de setmana d'agost i que el poble s'omplia de tots els

estiuejants dels municipis de la rodalia. Fa huit anys que ja no en fan. No estan per a balls ni orquestres, la població ha caigut per baix dels cent habitants. Ja no hi tenen forn, els despatxa un veí que va a Villacarsa cada dia. La gent jove en fuig. És com si hi haguera un altre incendi, unes altres flames; invisibles, però igual de voraces. Al seu pas tot queda arrasat. Un desert sense habitants. Poblacions en ruïnes.

Incendi? Quin incendi?

Salinas de la Marquesa? Quin Salinas de la Marquesa?

Jaguar, quin Jaguar?